

Вольтер

Мікромегас

*Часть сборника
Кандид: Філософські повісті*

Франсуа-Мари Аруэ Вольтер

Мікромегас

«ОМІКО»

Вольтер Ф.

Мікромегас / Ф. Вольтер — «ОМІКО»,

Автор уявляє собі, що Мікромегас, житель планети Сіріус, за своїми розмірами велетень, дістав присуд про те, що йому упродовж численних років заборонено з'являтися при дворі, оскільки він надрукував одну зі своїх книжок, в якій нібито були еретичні думки. Він здійснює мандрівку на планету Сатурн і знайомиться там з одним із її мешканців, який у порівнянні з мешканцями Сіріуса виглядає карликом.

Содержание

Розділ перший	5
Конец ознакомительного фрагмента.	7

Вольтер Мікромегас

Розділ перший Подорож жителя планетної системи зірки Сіріус на планету Сатурн

На одній з планет, що обертаються довкола зірки, званої Сіріус, жив вельми розумний юнак, з яким я мав честь познайомитися під час його останньої мандрівки на наш маленький мурашник; звали того юнака Мікромегас¹ – ім'ям, яке дуже личить усім великим. На зріст він був вісім льє: під вісьмома льє я розумію двадцять чотири тисячі геометричних кроків² по п'ять футів³ у кожному.

Котрі-небудь алгебраїсти, люди завжди корисні для суспільства, відразу ж візьмуться за перо та й вирахують, що оскільки добродій Мікромегас, житель зоряної системи Сіріус, має від голови до п'ят двадцять чотири тисячі кроків, тобто сто двадцять тисяч ступнів, а ми, земляни, маємо лише п'ять футів; і окружність нашої планети дорівнює дев'яти тисячам льє, отож вони, кажучи, вираховують, що планета, яка породила Мікромегаса, в двадцять один мільйон шістсот тисяч разів більша по колу від нашої маленької Землі. Для природи – це звичайнісіньке явище. Коли порівняти держави яких-небудь німецьких або італійських князьків, які можна об'їхати за півгодини, з імперіями Туреччини або Китаю, то це буде тільки слабким прообразом того дивовижного різноманіття, що існує в природі.

Оскільки його ясновельможність був такого зросту, як я сказав, наші скульптори і художники, безперечно, погодяться на тому, що він міг мати талію в п'ятдесят тисяч футів – це якраз майже ідеальна пропорція.

Мікромегас – один з найосвіченіших умів сучасності; він багато чого знає і сам відкрив деякі істини. Ще навчаючись у єзуїтському колежі своєї планети, як цього вимагав їхній звичай, він у віці лише двохсот п'ятдесяти років завдяки гостроті свого розуму довів понад п'ятдесят теорем Евкліда.⁴ Тобто на вісімнадцять більше, ніж Блез Паскаль,⁵ який, довівши, коли грався (так свідчить його сестра),⁶ тридцять дві теореми, став опісля досить пересічним геометром і дуже поганим метафізиком. У віці чотирьохсот п'ятдесяти років, коли Мікромегас вступив у пору юнацтва, він дослідив анатомію безлічі комашок, які не мають і ста футів у діаметрі і яких не видно під звичайним мікроскопом; написав про це дуже цікаву книгу, яка, проте, завдала йому чимало клопоту. Муфті⁷ його країни, чоловік доскіпливий і тупий, подав на автора в суд, заявивши, що в книзі є підозрілі, неподобні, зухвалі, еретичні й заражені ересю

¹ Ім'я утворене від грецьких слів «micro» (малий) і «mega» (великий). Мікромегас – одночасно і маленький, і великий, він символ відносності будь-якої величини.

² Геометричний крок складає 1,62 м.

³ Фут – одиниця довжини від 0,283 до 0,324 м.

⁴ Евклід (бл. 450 – бл. 380 до Р. Х.) – давньогрецький філософ, учень Сократа. Визнавав істинним лише загальне, заперечуючи істинність усього окремого, індивідуального.

⁵ Паскаль Блез (1623–1662) – французький філософ, математик, фізик, був автором низки відкриттів і винаходів. Поділяючи в молоді роки картезіанську концепцію раціоналістичного природничо-наукового образу світу, пізніше зосередився на філософсько-теологічній проблематиці. З філософією Паскаля Вольтер полемізував.

⁶ Сестра Блеза Паскаля Жільберта Пер'є (1620–1687) у «Життєписі» свого брата свідчить, що він дванадцятирічним хлопцем без сторонньої допомоги опанував основні твердження евклідової геометрії.

⁷ Муфті – в ісламі вища духовна особа, якій надано право розв'язувати релігійно-юридичні питання, давати роз'яснення щодо застосування шариату.

думки, – йшлося про те, чи тотожна субстанційна форма бліх та слимаків Сіріуса. Мікромегас захищався дотепно і привернув на свій бік жіноцтво. Процес тривав двісті двадцять років, і зрештою муфтії домігся, що законники книжку заборонили, хоча й не читали її, а авторові було на вісімсот років заборонено з'являтися при дворі.

Те, що його прогнали з двору, який загруз у чварах та дріб'язковості, дуже мало засмутило Мікромегаса.

Він склав кумедну пісеньку про муфтія, на яку той зовсім не звернув уваги, потім пустився в мандри з планети на планету, аби завершити, як то кажуть, виховання розуму та почуттів.⁸ Ті, хто звик подорожувати в поштових диліжансах або каретах, навряд чи зможуть уявити собі екіпажі горішніх сфер; тулячись на своїй малесенькій грудці багна, ми не можемо зрозуміти чогось такого, що виходить за межі наших уявлень. Що ж до Мікромегаса, то він чудово знався на законах гравітації, на силах притягання й відштовхування. Він так уміло користувався ними, що з допомогою то сонячного променя, то якоїсь комети, перелітав зі своїми слугами з планети на планету, наче пташка з гілки на гілку. За короткий час він облетів весь Молочний Шлях, і тут я мушу сказати, що ніколи він не бачив поміж зорями, якими цей шлях усіяний, прегарного, емпіричного неба, того, яке буцімто спостерігав славний вікарій Дергем⁹ у свою підзорну трубу. Я аж ніяк не стверджую, що в шановного Дергема поганий зір, крий боже! Але Мікромегас був на місці, він дуже спостережливий, і я не хочу суперечити нікому. Зробивши добрий гак, Мікромегас прибув на планету Сатурн. Хоч як він звик до всяких дивовиж, та, побачивши цю маленьку планету і її крихітних жителів, не зміг стриматися від зверхньої посмішки, яка інколи з'являється навіть на устах найповажніших мудреців. Бо ж справді Сатурн більший від Землі лише в дев'ятсот разів, і жителі його просто карлики, заввишки в тисячу туазів,¹⁰

⁸ *Виховання розуму та почуттів* – уживаний вислів середини XVIII ст., який викликав глузування Вольтера Письменник натякає на твір французького історика і педагога Шарля Роллена (1661–1741) «Трактат про викладання красного письменства зверненням до розуму і почуттів».

⁹ *Дергем* Вільям (1657–1735) – англійський богослов, автор книг «Фізична теологія» і «Астрономічна теологія», засвідчував існування Бога, спираючись на чуда природи.

¹⁰ *Туаз* – давня французька міра довжини (приблизно два метри).

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.